

Folkhälsomyndigheten

Förslag till nya föreskrifter om gårdsförsäljning

Sammanfattning

I april 2025 väntas riksdagen fatta beslut om ändringar i alkohollagen som kommer att innebära att vissa alkoholproducenter under särskilda förutsättningar får sälja sina egenproducerade alkoholdrycker direkt till konsumenter vid så kallad gårdsförsäljning.

Förutsättningarna för att sådan handel ska tillåtas är att tillverkaren inte producerar mer än vissa angivna mängder, att tillverkaren är juridiskt och ekonomiskt oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker, att försäljningen sker i samband med ett besöksarrangemang, samt att information om alkoholens skadeverkningar lämnas.

Ett krav är att tillverkaren har ett särskilt gårdsförsäljningstillstånd som meddelas av kommunen där gårdsförsäljningen ska ske. Inom ramen för tillståndsprövningen ska den som ansöker om tillstånd bland annat genomföra ett kunskapsprov samt upprätta ett egenkontrollprogram för sin verksamhet.

Folkhälsomyndigheten föreslås få bemyndigande att ta fram föreskrifter på ett antal områden gällande de nya bestämmelserna i alkohollagen.

Beskrivning av problemet och vad Folkhälsomyndigheten vill uppnå

Förslaget om gårdsförsäljning innebär nya regler som möjliggör nya former för försäljning av alkoholdrycker i Sverige. Reglerna beskriver inte uttömmande hur en tillverkare ska bedriva sin verksamhet för att få tillstånd för gårdsförsäljning och det finns inte i alla delar tydliga uttalanden i förarbetena. Eftersom det är en helt ny reglering finns det inte någon tidigare praxis att utgå ifrån vid prövning av tillstånd eller vid tillsyn.

Folkhälsomyndigheten bedömer, utifrån kännedom om skillnader i handläggningen avseende ärenden gällande serveringstillstånd, att det finns risk för att kommunerna kommer att göra olika bedömningar vid prövning av ansökningar och vid tillsyn även på detta område om inte några åtgärder vidtas. Alkohollagen är en skyddslagstiftning med syfte att skydda befolkningen från alkoholens skadliga effekter. Om reglerna tolkas alltför olika kan skyddet för enskilda variera och tillverkare behandlas olika beroende på var i landet ett tillstånd meddelats. Om lagens bestämmelser tolkas alltför extensivt skulle det också kunna få till följd att gårdsförsäljningen anses likna den detaljhandel som Systembolaget bedriver, vilket skulle kunna påverka även Systembolagets verksamhet.

Vidare upplevs det ofta som betungande för kommunerna att inte ha tydliga regler eller vägledning att ta stöd av i handläggning och vid beslut.

Folkhälsomyndigheten vill att det ska finnas en god skyddsnivå i enlighet med lagens syften samtidigt som regelverket inte ska vara onödigt betungande för de tillverkare som berörs. Vi anser att det är viktigt att reglerna tolkas likartat i olika kommuner för att skyddet för folkhälsan ska vara jämlikt samt för att tillverkare ska få så lika förutsättningar som möjligt. Vi bedömer att myndigheten därför behöver vidta åtgärder på området för att stödja kommunerna och möjliggöra likartade bedömningar i centrala delar.

Rättsliga förutsättningar

Bemyndiganden som förslagen bygger på

Lagförslaget som ska möjliggöra gårdsförsäljning har inte beslutats av riksdagen när denna konsekvensutredning tagits fram. Vi har utgått från de förslag som lagts fram i Regeringens proposition 2024/25:86, ”Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker” och förutsatt att Folkhälsomyndigheten får bemyndiganden i enlighet med förslaget. I förslaget föreslås att den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om bland annat:

- hur besöksarrangemang ska utformas, deras varaktighet och vad de ska innehålla,
- utformning av egenkontrollprogram,
- kunskapsprov, och
- information om alkoholens skadeverkningar.

I 4 § punkt 3 i alkoholförordningen (2010:1636) finns bemyndigande redan idag för Folkhälsomyndigheten att föreskriva om vilka uppgifter som ska finnas i ett bevis om tillstånd som en kommun meddelat med stöd av 9 kap. 1 § alkohollagen. I 4 a § punkt 2 i alkoholförordningen framgår Folkhälsomyndighetens rätt att meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som tillståndshavare och andra som bedriver verksamhet enligt alkohollagen är skyldiga att lämna in för att myndigheten ska kunna föra statistik enligt 9 kap. 14 § alkohollagen.

Förslagets förhållande till EU-rätten

Folkhälsomyndighetens förslag till föreskrifter om gårdsförsäljning och egenkontrollprogram vid gårdsförsäljning omfattas inte av harmoniserade regler inom EU-rätten. Medlemsstaterna är därmed fria att själva lagstifta i dessa frågor under förutsättning att bland annat EUF-fördragets generella regler om fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital respekteras.

Myndigheten bedömer att de föreslagna föreskrifterna inte är diskriminerande eftersom de gäller oavsett om det är en svensk näringsidkare eller näringsidkare

från någon annan medlemsstat som vill etablera sig i Sverige för att bedriva gårdsförsäljning. Förslagen innebär inga åtgärder som på något annat sätt hindrar utövandet av de fyra friheterna. Syftet med föreskrifterna är att underlätta för näringsidkare att uppfylla de lagkrav som föreslås i alkohollagen om gårdsförsäljning och därmed också skydda människors hälsa.

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster är medlemsstaterna skyldiga att anmäla förslag till nya föreskrifter som innehåller krav på en produkts egenskaper till kommissionen. Folkhälsomyndighetens bedömning är att förslagen inte är sådana tekniska föreskrifter som ska anmälas enligt direktivet eftersom de inte innehåller några sådana krav.

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden ska medlemsstaterna anmäla nya krav, eller ändringar av befintliga krav, på tjänsteverksamhet till Europeiska kommissionen. Folkhälsomyndigheten bedömer att de förslagna föreskrifterna är av sådan art att de ska anmälas enligt tjänstedirektivet eftersom de innehåller krav på tjänsteverksamhet. En anmälan av föreskrifterna i enlighet med tjänstedirektivet kommer att göras om och när föreskrifterna är beslutade.

Samråd

Under arbetet med att ta fram föreskrifterna har Folkhälsomyndigheten haft samråd med branschorganisationer för dryckestillverkare och besöksnäringen samt enskilda företag. Vi har genomfört tre studiebesök hos företag som tillverkar antingen en eller flera av alkoholdryckerna öl, cider och sprit. Samråd har även skett med Systembolaget, vissa länsstyrelser samt ett antal kommuner. Vi har haft kontakt med Kommerskollegium, Tillväxtverket, Livsmedelsverket och Konsumentverket i enskilda frågor.

Beskrivning av alternativa lösningar och vilka konsekvenserna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Lagförslaget om gårdsförsäljning innehåller övergripande regler som den som avser att bedriva sådan verksamhet och tillståndsprövande myndigheter behöver följa. Regelverket är nytt och det kan antas att de som ska tillämpa regelverket har behov av ytterligare vägledning i form av stöd och/eller styrning. Folkhälsomyndigheten har övervägt olika alternativ för myndighetens fortsatta hantering. Här redogör vi för dessa.

Att inte vidta några åtgärder ("nollalternativet")

Det finns viss ytterligare vägledning i förarbetena till lagförslaget som tillverkarna kan utgå från då de planerar sin verksamhet och som kan ligga till grund för

bedömningar vid beslut inom ramen för tillståndsprövning och tillsyn. Det kan antas att bedömningarna av vad som krävs för att till exempel beviljas tillstånd kommer att variera mycket om Folkhälsomyndigheten inte vidtar några åtgärder. För kommunerna skulle det innebära arbete inom respektive kommun med att ta fram kriterier för prövningen, vilket i sin tur skulle leda till längre handläggningstider. Vid olika bedömningar från kommunerna skulle det även skapas rättsosäkerhet innan rättspraxis finns. Det skulle till exempel kunna innebära att kraven på besöksarrangemanget både sätts för lågt i vissa fall och omotiverat högt i andra. Både informationen om alkoholens skadeverkningar och kunskapsprovet skulle också kunna variera mellan olika kommuner.

Varje enskild tillverkare som vill bedriva gårdsförsäljning skulle själv behöva bedöma och ta ställning till bland annat hur arrangemang ska utformas och vad ett egenkontrollprogram ska innehålla. Detta skulle kunna leda till större arbetsinsatser från gårdsförsäljare, som själva behöver utreda och uppskatta vilka krav som kommer ställas av kommunen. Avsaknad av styrning ökar också risken för att gårdsförsäljning genomförs på ett sätt som inte varit avsett och att alkohollagens funktion som skyddslagstiftning urholkas.

Att stödja genom vägledning

Ett annat alternativ är att ta fram icke bindande vägledning för kommuner och de som avser att bedriva gårdsförsäljning. Fördelen med en sådan lösning är att underlaget snabbt kan ändras om det visar sig behövas, och att material kan göras mer beskrivande och resonerande än i författningsform. Nackdelarna är desamma som för allmänna råd fast i än högre utsträckning.

Att styra genom allmänna råd

Ett alternativ är att ta fram allmänna råd kopplade till lagens bestämmelser. Fördelen med en sådan lösning är att det ger ledning som inte är strikt bindande om vad myndigheten anser krävs för att uppnå lagens krav. Allmänna råd skulle till exempel kunna beskriva vad ett egenkontrollprogram bör innehålla samtidigt som det ger den som avser att bedriva gårdsförsäljning utrymme att utforma programmet efter sina individuella förutsättningar. Nackdelen är att det ger utrymme för ett mer varierat innehåll och större risk att väsentliga säkerhetskontroller inte genomförs. På samma sätt skulle allmänna råd kunna användas för att reglera hur besöksarrangemang och information om alkoholens skadeverkningar bör utformas. Allmänna råd möjliggör anpassningar i det enskilda fallet men ger mindre tydlig ledning för kommuner och ökar risken för oönskade skillnader i prövningen kommuner emellan.

Att styra genom föreskrifter

Det tredje alternativet är att ta fram föreskrifter. Fördelen med en sådan lösning är att innehåll och omfattning blir styrt genom bindande regler och kommunerna inte behöver vänta på praxis genom domstolsavgörande. Varje gårdsförsäljare behöver

inte själv ta ställning till vad som behöver ingå i bland annat ett besöksarrangemang, och kommunerna har en given ram för sin prövning. Nackdelar är att föreskrifter innebär mindre utrymme för individuell anpassning, och att det blir mer tidskrävande och omständligt att revidera kraven om sådana behov framkommer i ett senare skede.

Vilket alternativ som bedöms lämpligast för besöksarrangemanget

Besöksarrangemang kommer att vara ett krav för tillstånd för gårdsförsäljning och därför är det centralt vad som bedöms vara ett godtagbart arrangemang.

Vid samråd med branschföreträdare och enskilda tillverkare har vikten av att det görs likvärdiga bedömningar i olika kommuner framhållits. Det har också framförts att eventuella regler behöver vara få, enkla och tydliga. Vidare har olika uppfattningar av vad som är lämplig varaktighet och innehåll för ett besöksarrangemang inom ramen för det planerade regelverket för gårdsförsäljning framförts.

I kontakter med kommuner och länsstyrelser har det framförts önskemål om tydliga regler i form av föreskrifter.

Vår bedömning är att det behövs regler för att klargöra för såväl tillverkare av alkoholdrycker som kommunerna vilka krav som ska ställas på ett besöksarrangemang. Eftersom gårdsförsäljningsreglerna är helt nya finns det inte någon tidigare rättspraxis att utgå ifrån och vi bedömer därför att det utan styrning från Folkhälsomyndigheten finns stor risk att kommunerna gör skilda bedömningar gällande vilka besöksarrangemang som ska godtas. Det skulle kunna innebära att det i vissa beslut ställs så låga krav att försäljningen skulle kunna anses konkurrera med Systembolagets uppdrag samtidigt som det i andra beslut ställs omotiverat höga krav. Sådana skillnader är inte önskvärda, varken från ett folkhälsoperspektiv eller utifrån ett likabehandlingsperspektiv. Alternativet att besluta om föreskrifter bedöms därför bäst säkerställa regelverkets syfte och rättvisa förutsättningar.

Vilket alternativ som bedöms lämpligast för information om alkoholens skadeverkningar

Om Folkhälsomyndigheten inte reglerar vilken information som ska lämnas och formerna för detta är det den som bedriver gårdsförsäljning som själv ska avgöra vilken information som ska lämnas och i vilken omfattning. Huruvida denna information ska ses som tillräcklig skulle då prövas av kommunen i varje enskilt fall inom ramen för tillståndsprövning och tillsyn. Detta skulle också kräva att varje tillståndshavare behöver ta fram och värdera information om alkoholens skadeverkningar. Enbart styrning genom allmänna råd eller vägledning till kommuner och de som bedriver gårdsförsäljning bedömer vi inte är tillräckligt för att möjliggöra att likvärdig information ges till samtliga besökare.

För att så långt som möjligt säkerställa att faktabaserad information lämnas i tillräcklig omfattning bedömer vi att föreskrifter behövs på detta område.

Vilket alternativ som bedöms lämpligast för egenkontrollprogrammet

Den reglering det gäller är ny och ska genomföras på kort tid. Både gårdsförsäljare och kommuner har begränsat med tid för att sätta sig in i den nya regleringen och påbörja hantering och handläggning. Med tydliga regler kring vad som ska omfattas av egenkontroll ges förutsättningar att så snart som möjligt kunna påbörja en rättssäker prövning och en väl fungerande egenkontroll. Föreskrifter bidrar också i högre grad än de andra alternativen till att kommunerna ges förutsättningar att handlägga ärenden mer likartat. Det minskar risken för att kraven för att beviljas tillstånd blir beroende på i vilken kommun ansökan sker, vilket kan leda till oönskade konkurrensförhållanden. Reglering genom föreskrifter ger också kommunerna bättre verktyg för kommande tillsyn.

Vilket alternativ som bedöms lämpligast för kunskapsprovet

Enligt lagförslaget så ska det krävas godkänt resultat på ett kunskapsprov för att få tillstånd för gårdsförsäljning. Syftet är att visa kunskap om lagen och anslutande föreskrifter. Det finns idag motsvarande krav för den som ansöker om serveringstillstånd. Vi bedömer att det behöver finnas regler om hur provet ska hanteras och vilka som kan undantas från kravet på att skriva prov och vi anser att det är lämpligt att reglera kunskapsprovet för gårdsförsäljning på samma sätt som övriga kunskapsprov som ska genomföras enligt alkohollagen. I och med att motsvarande regler redan finns för andra former av tillstånd som kommunen meddelar utifrån alkohollagen är kommunerna vana att hantera kunskapsprov i denna form.

Vilket alternativ som bedöms lämpligast för tillståndsbeviset

För serveringstillstånd finns bestämmelser om vad ett sådant tillstånd ska innehålla i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (FoHMFS 2014:6) om tillståndsbevis. Vi föreslår att även gårdsförsäljningstillstånd ska regleras på motsvarande sätt. Att genom föreskrifter se till att tillståndsbevisen innehåller samma information innebär att det blir tydligt för såväl tillståndshavare som tillståndsgivande kommun vad ett tillstånd omfattar. Det möjliggör också att uppgifterna kan registreras på ett systematiskt sätt vilket underlättar för uppföljning av lagens tillämpning.

För kommunerna kan det antas underlätta om dessa tillstånd regleras på samma sätt som andra tillstånd som fattas med stöd av alkohollagen.

Särskilda överväganden i fråga om skyldigheten att lämna uppgifter för statistik

Utan ett systematiskt underlag för statistik om gårdsförsäljning kommer Folkhälsomyndigheten inte kunna sammanställa årlig försäljningsstatistik eller följa upp gårdsförsäljningens utveckling på ett effektivt sätt. Detta innebär också att det inte blir möjligt att genomföra en ordentlig utvärdering av reformen som

införts för att möjliggöra gårdsförsäljning. Följaktligen kommer myndigheten inte kunna få det underlag som behövs för att bedöma de långsiktiga effekterna på alkoholpolitiken och folkhälsan. Folkhälsomyndigheten bedömer således att det finns ett behov av att samla in data kopplad till gårdsförsäljning.

Folkhälsomyndigheten har övervägt olika lösningar för att samla in de uppgifter för statistik som myndigheten har behov av. Här redogör vi för de olika alternativen, samt deras respektive för- och nackdelar.

Enkätundersökningar för att samla in data

Fördelar:

- Enkäter kan vara flexibla och lämpliga för att samla in viss information från aktörer som bedriver gårdsförsäljning.
- Enkäter kan göras tillfälligt och anpassas efter aktuella behov.

Nackdelar:

- Enkäter kan inte ställa krav på att aktörerna lämnar in de uppgifter som behövs för en komplett statistiksammanställning. Det kan leda till ofullständig statistik.
- Eftersom det inte finns ett formellt krav att lämna uppgifter, finns det en risk att viktiga data saknas.
- Det skulle inte bidra till att förenkla Folkhälsomyndighetens tillgång till statistik, vilket är viktigt för att kunna följa utvecklingen på ett effektivt sätt.
- Det skulle göra det svårt att utvärdera reformen på ett tillförlitligt sätt eftersom enkätsvaren inte skulle vara en del av det mer strukturerade Alkohol- och tobaksregistret (ATR).

Använda branschens egna statistik

Fördelar:

- Branschen samlar redan in en del statistik, som kan användas för att få en första bild av gårdsförsäljningens omfattning.
- Det kan potentiellt minska den administrativa bördan för både aktörer och myndighet om branschen redan tillhandahåller relevant statistik.

Nackdelar:

- Branschens statistik kan vara ofullständig och inte tillräcklig för att ge ett heltäckande underlag för den offentliga statistiken.
- Branschspecifik statistik kan vara partisk eller inte helt representativ för den totala marknaden, vilket kan skapa snedvridna slutsatser.

- Detta alternativ skulle inte skapa ett enhetligt system för uppföljning och analys, vilket gör det svårare att utvärdera reformen och följa den totala utvecklingen av gårdsförsäljningen.

Samla in uppgifter i alkohol- och tobaksregister genom ett föreskriftskrav

Genom att samla in alla sifferuppgifter relaterade till gårdsförsäljning genom ett formellt krav i föreskrifterna på ett likartat sätt som för övriga uppgifter innebär att gårdsförsäljningens statistik kommer behandlas på samma sätt som övriga alkoholrelaterade statistikuppgifter och ingå i ATR.

Fördelar:

- Statistiken samlas på ett ställe, vilket gör det enkelt för myndigheten att följa utvecklingen och utvärdera reformens effekter på alkoholpolitiken och folkhälsan.
- Det underlättar för Folkhälsomyndigheten att ta fram en helhetsbild av försäljningen av alkoholdrycker, inklusive den via gårdsförsäljning.
- Aktörerna är redan vana vid att lämna årliga statistikuppgifter om tillverkning, vilket innebär att arbetsbördan inte kommer att öka avsevärt.

Nackdelar:

- Det innebär ett visst administrativt ansvar för aktörerna som bedriver gårdsförsäljning att årligen lämna in uppgifterna, men detta bedöms vara en rimlig börda med tanke på behovet av att följa upp utvecklingen och behovet att kunna utvärdera reformen.

Vilket alternativ som bedöms lämpligast i fråga om skyldigheten att lämna uppgifter för statistik

Folkhälsomyndigheten bedömer att det mest effektiva och lämpliga alternativet är att införa kravet på inlämnande av statistiska uppgifter i de samlade föreskrifterna för gårdsförsäljning.

Folkhälsomyndigheten samlar årligen in uppgifter från innehavare av serveringstillstånd samt tillverkare och partihandlare av alkoholdrycker. Detta sker med stöd av:

- Folkhälsomyndighetens föreskrifter (FoHMFS 2014:2) om uppgiftsinhämtning för statistik och tillsyn enligt alkohollagen.
- Folkhälsomyndighetens föreskrifter (FoHMFS 2014:5) om uppgifter för statistik avseende servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Syftet med att samla in dessa uppgifter är att följa utvecklingen av tillverkning, försäljning och servering av alkoholdrycker ur såväl ett alkoholpolitiskt perspektiv som ett folkhälsoperspektiv. Uppgifterna registreras i ATR.

Folkhälsomyndigheten föreslår att även gårdsförsäljning ska omfattas av den årliga uppgiftsinsamlingen för statistik som ska registreras i ATR. Detta skulle göra det möjligt att få en mer komplett bild av gårdsförsäljningens inverkan på alkoholpolitiken och folkhälsan. För att kunna följa och utvärdera gårdsförsäljningens effekter på alkoholkonsumtion, folkhälsa och alkoholpolitik, samt för att säkerställa att informationen är komplett och korrekt behövs ett krav på inlämnande av statistiska uppgifter i föreskrifterna.

Förslagen i huvudsak

Folkhälsomyndigheten föreslår att det tas fram nya regler som gäller för gårdsförsäljning, och att de nya reglerna delas upp i tre olika föreskrifter utifrån vilken målgrupp som ska tillämpa reglerna. Vi föreslår därför föreskrifter om gårdsförsäljning som riktar sig till gårdsförsäljare, specifika föreskrifter om kunskapsprov som riktar sig till både gårdsförsäljare och kommuner och specifika föreskrifter om tillståndsbevis som riktar sig till kommuner.

Förslag till Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om gårdsförsäljning

Besöksarrangemang, 4-6 §§

Vi föreslår att det regleras i föreskrifter att ett besöksarrangemang inte får vara kortare än 45 minuter och att det obligatoriska kunskaphöjande inslaget med koppling till verksamheten och drycken ska ha en varaktighet om minst 30 minuter samt att besöket ska ledas av en fysisk person.

Besöksarrangemanget ska ha viss varaktighet

De verksamheter som kan omfattas av reglerna om gårdsförsäljning varierar både resursmässigt och i fråga om förutsättningar för att anordna besöksarrangemang. Detta innebär att besöksarrangemangen också måste gå att variera och anpassa i hög grad. Myndigheten anser därför att det inte är ändamålsenligt med detaljerade regler om vad ett besöksarrangemang ska innehålla. Det behöver finnas flexibilitet för tillverkare att ta fram lämpliga arrangemang utifrån sina särskilda förutsättningar och för kommunen att i det enskilda fallet bedöma vad som är ett godtagbart besöksarrangemang.

Det finns flera tillverkare av alkoholdrycker som redan idag erbjuder olika former av besöksarrangemang, exempelvis dryckesprovningar med föreläsning och besök på vingårdar eller bryggerier.

Vi har genomfört omvärldsbevakning och flera studiebesök för få en bild av hur besöksarrangemang genomförs idag i verksamheter med olika förutsättningar. De arrangemang som erbjuds pågår vanligtvis i 1,5 till 2 timmar och kombinerar rundvandring, föreläsning och provsmakning. Dessa besök erbjuds framförallt förbokade grupper.

Vid våra studiebesök och vid samråd med branschorganisationer och enskilda tillverkare har det samtidigt framkommit att många skulle vilja utveckla sin verksamhet och erbjuda kortare besöksarrangemang om gårdsförsäljning införs. Sådana besök skulle kunna erbjudas fler besökare, till ett lägre pris och utan förbokning. Det har det bland annat framförts att ett arrangemang inte skulle behöva vara längre än ett par minuter för att ändå vara kunskapshöjande. Flera tillverkare har framfört att ett krav på att besöksarrangemanget ska pågå i 15 minuter är acceptabelt, men även 30 minuter eller en timme har angetts som alternativ.

Sammanfattningsvis finns det ett brett spann av hur långt ett besöksarrangemang med kunskapshöjande inslag kopplat till alkoholdrycksproduktion är idag och vilken längd och omfattning som företrädare för branschen anser önskvärd som kvalificerande för gårdsförsäljning.

Utifrån en samlad bedömning anser Folkhälsomyndigheten att besöksarrangemanget ska vara minst 45 minuter. I denna bedömning har vi utgått från hur lång tid besök hos tillverkare av alkoholdrycker vanligtvis tar idag samt hur lång tid andra guidade arrangemang vanligtvis tar. Hänsyn har också tagits till att det även ska fungera för den som har en verksamhet av mindre omfattning.

Genom att vi föreskriver om en kortare tid än vad besöksarrangemangen typiskt sett är idag möjliggör vi att tillverkarna kan utveckla sin verksamhet och ta fram nya koncept. Som exempel så har vi utgått från att en mindre tillverkare med begränsade personalresurser ska kunna genomföra ett arrangemang på en timme, vilket då inkluderar själva arrangemanget samt eventuell försäljning.

För att säkerställa att besöksarrangemanget fylls med reellt kunskapshöjande innehåll anser Folkhälsomyndigheten att det kunskapshöjande inslaget ska utgöra minst 30 minuter av besöksarrangemanget. Vi bedömer att det kommer att vara möjligt att fylla den tiden med relevant innehåll.

Besöksarrangemanget ska ledas av minst en fysisk person

Vid kontakter med branschorganisationer och tillverkare har det framkommit förslag och idéer på besöksarrangemang som i huvudsak skulle kunna genomföras digitalt genom exempelvis en app. Enligt propositionen 2024/25:86 sidan 68 är det inte meningen att besöket ska genomföras enbart genom digitala lösningar. För att tydliggöra kraven kring detta föreslår vi att det i föreskrifter slås fast att minst en fysisk person ska leda arrangemanget.

Detta innebär inte att det behöver vara en specifik person som följer en grupp besökare under hela tiden, utan bestämmelsen ska möjliggöra att olika personer kan ansvara för olika delar av arrangemanget. Detta utesluter inte heller att vissa moment kan utföras med stöd av digitala verktyg, t.ex. för att visa bilder eller ge stöd för översättning.

Det kunskapshöjande inslaget ska ha koppling till den aktuella alkoholdrycken. Istället för att i detalj reglera vilken information och vilka moment som besöksarrangemanget ska innehålla har vi valt att enbart slå fast att det kunskapshöjande inslaget, som typiskt sätt bör uppta större delen av besöksarrangemanget, ska ha koppling till den aktuella alkoholdrycken.

Det blir därmed möjligt för tillståndshavare att ha olika slags arrangemang med skilda teman och innehåll, för olika målgrupper och vid olika tider på året. Flera tillverkare har lyft att de vill ha regler som möjliggör för besökare att återkomma utan att behöva delta vid samma arrangemang flera gånger. Lagens regler om gårdsförsäljning tillåter inte att någon besökare får köpa alkoholdrycker vid gårdsförsäljning utan att delta i ett besöksarrangemang vid varje köptillfälle. Att välja att inte deltagreglera innehållet i besöksarrangemanget till form eller innehåll bedömer vi möjliggör meningsfulla besök även för återkommande besökare. Att minst en fysisk person ska leda besöksarrangemanget innebär också en möjlighet till att besöket blir kunskapshöjande för den enskilda eller återkommande besökaren eftersom den som leder arrangemanget då kan svara på frågor och anpassa informationen till mottagaren.

För att främja likartade bedömningar föreslår vi däremot allmänna råd som beskriver vad det kunskapshöjande inslaget kan innehålla. Det framgår av propositionen att det kan vara bland annat:

- ett studiebesök på tillverknings- eller odlingsstället,
- en föreläsning om dryckernas framställning och historia,
- en måltidsupplevelse eller dryckesprovning med föreläsande inslag, eller
- kurser av olika slag kopplade till dryckesframställning.

Även information som rör tillverkningsplatsen och dess förutsättningar för dryckestillverkning gällande t.ex. historik, jordbruk, klimat m.m. skulle kunna ses som kunskapshöjande i sammanhanget.

Information om alkoholens skadeverkningar, 7 §

Vi har bedömt att en kombination av muntlig och skriftlig information är mest ändamålsenlig. Enligt förslaget till föreskrifter ska det krävas att den som bedriver muntligen informerar om att alkohol medför skadeverkningar. Det är viktigt att det sker i inledningen av besöket för att informationen ska kunna fungera som en motvikt till den marknadsföring som besöket i sig innebär.

Vi har även övervägt en reglering som innebär att vissa budskap nämns muntligen i samband med besöksarrangemanget, att en film visas, att vissa planscher eller vepor ställs fram eller att informationsskyltar finns vid produkterna på försäljningsstället. Alla dessa varianter har för- och nackdelar. Material som sätts upp på vägg eller filmmaterial har vi dock bedömt som mindre lämpligt då

arrangemanget kan genomföras utomhus och det inte finns några krav på att ha tillgång till tekniska hjälpmedel.

Tillverkaren ska också se till att besökarna får det skriftliga informationsmaterial om alkoholens skadeverkningar som Folkhälsomyndigheten kommer att ta fram. Det innebär att besökaren ska erbjudas materialet vid besöket, besökarna ska exempelvis inte själva behöva efterfråga mer information. En fördel med skriftlig information i form av till exempel en folder är att besökaren kan ta med sig den och ta del av informationen även vid ett senare tillfälle.

Vid samråd med företrädare för branschorganisationer och enskilda tillverkare har det framkommit att de upplever kravet på information om alkoholens skadeverkningar som en utmaning, bland annat på grund av att det upplevs som svårt att på ett trovärdigt sätt förmedla ett budskap om risker och skador samtidigt som de presenterar sin produkt. De branschföreträdare och tillverkare som vi har varit i kontakt med angående denna fråga har samtliga varit positiva till att Folkhälsomyndigheten står för innehållet i informationen medan en som bedriver gårdsförsäljning är ansvarig för att tillhandahålla Folkhälsomyndighetens informationsmaterial. Det har bland annat framhållits att ett sådant upplägg ger informationen större tyngd och att det är enklare för dem att hänvisa till ett befintligt material.

Egenkontrollprogram 8-13 §§

Folkhälsomyndighetens förslag innebär att egenkontrollprogrammet ska beskriva den aktuella verksamheten och innehålla de uppgifter som specificeras i föreskrifterna. Egenkontrollprogrammet ska regelbundet följas upp och hållas uppdaterat.

Det anges att egenkontrollprogrammet ska vara skrivet på svenska eller engelska. Myndigheten bedömer att denna regel utökar gårdsförsäljarens möjlighet att välja språk. Motsvarande möjlighet finns för egenkontrollprogram för bland annat tobaksvaror, så kommunerna kan förväntas vara vana att hantera egenkontrollprogram på engelska.

Egenkontrollprogrammet ska innehålla viss formalia för att kunna identifiera vilken verksamhet programmet avser och när det upprättades och i förekommande fall har uppdaterats. Egenkontrollprogrammet ska också beskriva hur ett besöksarrangemang ska genomföras och hur informationen om alkoholens skadeverkningar ska lämnas.

Egenkontrollprogrammet ska även innehålla en beskrivning av ett antal rutiner som Folkhälsomyndigheten bedömer är nödvändiga för att säkerställa en ansvarsfull alkoholhantering. Det innefattar bland annat hur ålderskontroll genomförs vid försäljning, hur nekande av försäljning hanteras om någon inte har rätt ålder eller är märkbart påverkad av alkohol och hur det säkerställs att försäljning endast sker till den som deltagit i ett besöksarrangemang.

En av rutinerna som ska beskrivas är på vilket sätt tillverkaren uppfyller kraven på oberoende i föreslagna 1 kap. 13 § alkohollagen. Ett intyg om oberoende från Skatteverket kan vara ett sådant underlag, men utgör inte ett krav vid kommunernas tillståndsprövning och tillsyn. Folkhälsomyndigheten avser att ge närmare vägledning till kommunerna kring hur oberoende kan visas.

Skyldighet att lämna uppgifter för statistik, 14-17 §§

Alla tillverkare av alkoholdrycker har redan idag en skyldighet att lämna uppgifter för bland annat statistik till Folkhälsomyndigheten, detta regleras i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (FoHMFS 2014:2) om uppgifter för statistik och tillsyn avseende tillverkning av alkoholdrycker och partihandel med spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat. De tillverkare som har serveringstillstånd ska också rapportera uppgifter till myndigheten i den så kallade restaurangrapporten. Detta regleras i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (FoHMFS 2014:5) om uppgifter för statistik avseende servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Vi föreslår att den med gårdsförsäljningstillstånd ska rapportera vissa uppgifter kopplade till denna form av försäljning. Vi har vid samråd med branschorganisationer och enskilda företagare fått till svar att det är möjligt för tillverkare att sammanställa dessa uppgifter. Genom att skyldigheten håller sig i linje med de befintliga föreskrifterna på området kan Folkhälsomyndigheten underlätta för rapportering och minimera eventuella administrativa bördor för tillståndshavarna.

Förslag till Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om kunskapsprov för gårdsförsäljning

Enligt lagförslaget ska det krävas godkänt resultat på ett kunskapsprov för att få tillstånd för gårdsförsäljning. Syftet är att visa kunskap om lagen och anslutande föreskrifter. Det finns motsvarande krav för den som ansöker om serveringstillstånd vilket regleras i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (FoHMFS 2014:7) om kunskapsprov för serverings- och provsmakningstillstånd. Vi har därför valt att reglera kunskapsprovet för gårdsförsäljning på samma sätt. Det innebär att reglerna är desamma för exempelvis

- kommunens skyldighet att tillhandahålla provtillfällen,
- vilka regler som gäller under provet,
- möjligheten till tolk,
- vilka hjälpmedel som är godkända, och
- hur lång tid den som genomför provet har på sig för att slutföra detta.

Anpassningar för prov gällande tillstånd för gårdsförsäljning har skett vad gäller bestämmelserna om vem som ska genomföra ett prov samt vad provet ska innehålla.

Vem som ska genomföra provet, 4-5 §§

I många fall kommer den som ansöker om gårdsförsäljningstillstånd vara en juridisk person. Eftersom det bara är fysiska personer som kan genomföra kunskapsprovet så behöver det fastställas vilka som ska göra ett prov i dessa fall. På samma sätt som vid serveringstillstånd föreslår vi att det är de personer som har betydande inflytande och som är aktiva i verksamheten.

Vid samråd har det vid några tillfällen framförts att den som redan idag har genomfört ett kunskapsprov för att få ett serveringstillstånd inte borde behöva genomföra ett nytt prov för att få gårdsförsäljningstillstånd. Det har å andra sidan också framförts, från såväl branschföreträdare som från kommuner, att det är bra om alla som ansöker om gårdsförsäljningstillstånd genomför ett särskilt prov.

Folkhälsomyndigheten anser att reglerna om servering och gårdsförsäljning skiljer sig åt på flera väsentliga punkter. Det finns många regler för gårdsförsäljning till exempel vad gäller besöksarrangemanget och produktionsbegränsningar, som inte har någon motsvarighet inom servering. Vidare så är gårdsförsäljning en form av detaljhandel vilket innebär att åldersgränsen är en annan än för servering samt att det finns andra krav på att följa upp sin verksamhet i ett egenkontrollprogram. Det finns därför skäl att kräva att ett prov genomförs även om den som söker om gårdsförsäljningstillstånd redan har ett serveringstillstånd.

Provets innehåll, 8-9 §§

Det kunskapsprov som ska göras vid gårdsförsäljning föreslås få tre frågeområden: alkoholpolitik, bestämmelser om gårdsförsäljning och provsmakning samt bestämmelser om tillsyn. Dessa områden är valda för att täcka in reglerna för den verksamhet som den med gårdsförsäljningstillstånd ska följa.

För frågeområdena alkoholpolitik och tillsyn finns redan idag kunskapsmål som bestämmer frågornas innehåll. De regler som är specifika för den som har gårdsförsäljningstillstånd, och som kommer utgöra majoriteten av frågorna i det nya provet, finns i frågeområdet som rör gårdsförsäljning och provsmakning. Vad gäller gårdsförsäljning kan frågorna till exempel röra försäljningskvoter och gränser för öppettider. Eftersom att den som får tillstånd till gårdsförsäljning samtidigt får rätt att erbjuda provsmakning av de produkter som gårdsförsäljningstillståndet avser bedömer vi att det också behöver finnas frågor om provsmakning. Det kan exempelvis vara frågor om skillnaden mellan provsmakning och servering.

Eftersom mängden alkohol som får säljas vid gårdsförsäljning är begränsad och tillståndshavaren även behöver sätta sig in i reglerverket vid framtagande av ett egenkontrollprogram bedömer vi inte att det är motiverat med ett prov som har lika många frågor som det prov som ska göras i samband med tillstånd för stadigvarande serveringstillstånd.

Förslag till Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om tillståndsbevis för gårdsförsäljning

Enligt 9 kap. 7 § alkohollagen ska en kommun utfärda bevis om de tillstånd som kommunen meddelat med stöd av lagen. Detta gäller för samtliga tillståndsformer och kommer alltså även att gälla för gårdsförsäljningstillstånd. För serveringstillstånd finns bestämmelser om vad ett sådant tillstånd ska innehålla i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (FoHMFS 2014:6) om tillståndsbevis. Vi föreslår att även gårdsförsäljningstillstånd ska regleras på motsvarande sätt. Att genom föreskrifter se till att tillståndsbevisen innehåller samma information gör det tydligt för såväl tillståndshavare som tillståndsgivande kommun vad ett tillstånd omfattar. Det underlättar också uppföljning och gör det möjligt att registrera uppgifterna på ett systematiskt sätt i Folkhälsomyndighetens register.

Vilka berörs av regleringen?

De som främst berörs av reglerna är tillverkare av alkoholdrycker som vill börja med gårdsförsäljning.

I propositionen har det utifrån tillgänglig data och enkätsvar beräknats att 743 tillverkare kommer beröras under 2025, vi bedömer att det är en rimlig beräkning och ser inte någon anledning att göra en annan bedömning än denna.

Majoriteten av de företag som berörs är småföretagare, vilket också framgår av konsekvensanalysen i propositionen. Där uppges 90 procent av dryckestillverkarna i Sverige vara företag med 0-4 anställda. Av dryckesföretagen anges 41 procent vara belägna på landsbygden eller i tätort med mindre än 3000 invånare.

Utöver alkoholdryckstillverkare så berörs kommuner av reglerna, eftersom det är kommunerna som utifrån bland annat Folkhälsomyndighetens föreskrifter ska pröva tillståndsansökningar och utöva tillsyn. Även länsstyrelserna påverkas då de utövar tillsyn över kommunernas hantering samt ger information och vägledning om regelverket.

Konsekvenser av regleringen

Konsekvenser för staten

Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning åt kommunerna och Polismyndigheten utifrån de föreslagna föreskrifterna. I den rollen behöver Folkhälsomyndigheten ta fram vägledningsmaterial, vilket kommer att föra med sig kostnader, särskilt inledningsvis.

Länsstyrelserna har ansvar för att ge information och råd till kommunerna utifrån de förslag vi lämnar samt utövar tillsyn över kommunernas tillämpning av reglerna. Folkhälsomyndigheten bedömer att våra föreskrifter generellt ökar belastningen på länsstyrelserna, i alla fall initialt. Förhoppningsvis kan tydliga regler och

vägledning som kompletterar lagförslagen underlätta kommunikationen med kommunerna och tillsynen på området.

Konsekvenser för kommuner

Förslagen om föreskrifter om besöksarrangemang och egenkontrollprogram kan underlätta såväl ansökningsförfarandet som tillsynen. Även föreskrifterna om kunskapsprov och tillståndsbrev bedömer vi framförallt kommer att underlätta för kommunerna. Våra föreskrifter innebär att hanteringen av ansökningar och tillstånd på dessa områden kommer regleras på likadant sätt som övriga tillstånd för serveringstillstånd. Det kommer därför inte innebära att kommunerna till exempel behöver ta fram nya rutiner eller egna förfaranden.

Konsekvenser för företag

Vid framtagande av reglerna har vi eftersträvat att företag ska kunna behandlas lika oavsett var i landet verksamheten bedrivs. Folkhälsomyndigheten har genomfört studiebesök och inhämtat synpunkter brett i syfte att undvika att våra regler försvårar för företag i onödan.

Många företag som berörs av reglerna är mindre företag. Alkohollagen är en skyddslagstiftning. Detta innebär att samma åtgärder behöver vidtas för att skydda konsumenterna och särskilt skyddsvärda grupper som barn och unga, oavsett företagets storlek. Det är därför inte möjligt att anpassa föreskrifterna efter företagets storlek så att vissa undantag från reglerna skulle kunna gälla mindre företag. Vi har däremot gjort avvägningar kopplade till respektive förslag för att de ska vara möjliga att efterleva även för små företag.

Som nämnts ovan berörs cirka 750 företag av regleringen. Inom denna grupp finns det en mycket stor variation när det gäller storlek, organisation och lokalisering. Det påverkar både vilka förutsättningar de har att leva upp till reglerna och vilka kostnader de har för detta. Vi har försökt att göra en uppskattning av tid och kostnader, men de är mycket osäkra och måste tolkas med försiktighet.

Besöksarrangemanget

Kostnader som uppstår för att hålla ett besöksarrangemang följer redan av förslaget i alkohollagen. Dessa kostnader ska dock föras över till besökaren i enlighet med föreslagna 5 a kap. 15 §. Våra föreskrifter medger variationer av arrangemang på ett sådant sätt att företagen kan anpassa kostnaderna.

Vid kontakt med branschföreträdare har det framförts att det inte är möjligt att beräkna tidsåtgång och kostnader på ett tillförlitligt sätt. Timkostnaden beror på många faktorer, exempelvis kringkostnader för lokaler, utnyttjad teknik och lönekostnader för personal. Lönekostnaderna beror på hur många medarbetare som engageras samt deras funktion och lönenivå. Exempelvis medför en visning av odlingarna på gården betydligt lägre kostnader än ett arrangemang som inkluderar exempelvis en middag med föreläsning.

Utifrån föreslagna föreskrifter kommer besöksarrangemanget ska ta minst 45 minuter i anspråk för en person hos tillståndshavaren. Det innebär en lönekostnad för tillståndshavaren. Inledningsvis kan också en del kostnader för planering och framtagande av besökskoncept tillkomma.

Information om alkoholens skadeverkningar

Vi bedömer att det förenklar för företagen att inte själva behöva hålla sig uppdaterade om aktuell kunskap om alkoholens skadeverkningar. Detta minskar den administrativa bördan vilket troligtvis innebär en besparing. Samtidigt innebär vårt förslag att tillståndshavarna ska ha Folkhälsomyndighetens material tillgängligt vilket innebär en kostnad för att producera det tryckta materialet. Folkhälsomyndigheten har tagit upp frågan med vissa berörda företag. Dessa har bedömt att det är mindre betungande att stå för en sådan kostnad än att själva ta fram information, detta då de ofta redan har kontakt med tryckerier för att ta fram marknadsföringsmaterial.

Egenkontrollprogram

Folkhälsomyndigheten bedömer att kostnader för att ta fram ett egenkontrollprogram huvudsakligen följer av det föreslagna kravet i lagen. Förslaget till föreskrifter om egenkontroll kommer att ge tillverkarna ledning kring vad ett program ska innehålla och därmed underlätta när de ska ta fram rutiner för en fungerande egenkontroll.

För att försöka ge en heltäckande bild har vi ändå försökt uppskatta kostnaden för att ta fram ett egenkontrollprogram. Vi har låtit företag i branschen ta del av föreskrifter och bedd dem uppskatta tidsåtgång och kostnader. I fråga om uppskattad tid för att ta fram ett egenkontrollprogram i enlighet med föreskrifterna har det framförts att tidsåtgång och timkostnad är mycket svåra att uppskatta. Ett företag har framfört att en trolig tidsåtgång inte bör vara mer än två arbetsdagar, och att uppskattad timkostnad för personal är cirka 400 kr.

Enligt förslaget ska egenkontrollprogrammet regelbundet följas upp och hållas uppdaterat. Vi har inte några uppgifter från branschen i denna del men uppskattar att arbetet är begränsat och kan förväntas uppgå till ett par timmar per år.

Uppgiftsskyldighet för statistik

Folkhälsomyndigheten bedömer att förslaget till föreskrifter om uppgiftsskyldighet för statistik kommer att medföra både engångskostnader och återkommande kostnader.

Vid kontakt med branschorganisationer och enskilda företag har följande framkommit. Engångskostnaderna avser de åtgärder som krävs för att de ansvariga för statistikrapporteringen ska sätta sig in i det nya regelverket, upprätta erforderliga rutiner samt anpassa kassasystemet för att säkerställa att rätt uppgifter kan tas ut.

Den beräknade tidsåtgången för att sätta sig in i det nya regelverket avseende uppgiftsskyldighet för statistik samt upprätta erforderliga rutiner uppskattas uppgå till cirka 3 timmar.

När det gäller anpassning av kassaregistret, har en del av de företag som kan vara berättigade att bedriva gårdsförsäljning redan ett kassaregister för den befintliga verksamheten. De som inte har ett kassaregister idag kommer i allra flesta fall behöva anskaffa ett sådant för att kunna bedriva gårdsförsäljning. Därmed innebär Folkhälsomyndighetens förslag på föreskrifter inte någon extra kostnad för insamling och sammanställning av uppgifter om det sker genom kassaregistret.

De företag som inte kommer att ha ett kassaregister bedöms bedriva försäljning i så begränsad omfattning att det inte medför någon väsentlig ökad kostnad att samla in nödvändiga uppgifter manuellt eller genom ett eget system. Denna lösning förväntas inte leda till någon betydande kostnadsökning jämfört med de företag som innehar ett kassaregister.

Engångskostnaden för att anpassa kassaregistret uppgår till cirka 2 000 kronor vid anlitan av extern konsult. Den beräknade tidsåtgången för att anpassa kassaregistret på egen hand uppskattas vara cirka 2 timmar.

De återkommande kostnaderna avser den årliga insamlingen av statistiska uppgifter. Den beräknade tidsåtgången för att samla in uppgifter för rapporteringen och därefter rapportera dem uppskattas vara mellan 2 och 3 timmar.

Kunskapsprov

Kostnaden för att avlägga ett kunskapsprov kommer att variera beroende på vilken kommun provet ska göras i. Kommunerna får själva besluta om vilka taxor som ska tas ut och hur höga de ska vara. Det kan också komma att bli en kostnad för företagen om de bedömer att de behöver gå en utbildning för att klara att skriva ett godkänt prov. Idag finns det utbildningar för att klara godkänt kunskapsprov för serveringstillstånd som ligger på från cirka 1190 kronor exklusive moms och uppåt.

Enligt föreslagna regler kommer det att ta maximalt 90 minuter att genomföra ett prov.

Sammanställning av beräknad tidsåtgång och kostnader för företag

Av tabell 1 framgår de beräknade kostnader som vi bedömer att våra föreskrifter kommer att innebära per företag. I beräkningen har vi utgått från att den genomsnittliga lönekostnaden inom branschen ligger mellan 41 500 – 60 000 kronor per anställd och månad, inklusive arbetsgivaravgifter. Dessa uppgifter kommer från lönestatistik från SCB och jobbbannersportaler som redovisar statistik. Hur stor kostnaden blir har räknats ut med hjälp av verksamt.se. Lönerna varierar beroende på om arbetstagaren är exempelvis administratör, säljare, destillatör, bryggare eller vinodlare. Aktiviteterna i tabellen behöver dock inte i alla delar genomföras av dessa personalkategorier. Det kan variera stort vilken kostnad

det innebär i det enskilda fallet. Vi har utgått ifrån att många av det i mindre företag är mer troligt att samma individ utför flera olika arbetsuppgifter.

Även tidsåtgången kommer att variera beroende på individuella förutsättningar. Uppgifterna även i denna del behöver betraktas som mycket osäkra. Vi har i sammanställningen nedan använt en timkostnad på 400 kr vilket baserar sig på uppgifter från branschen och från lönestatistik.

Tabell. Sammanställning av beräknad tidsåtgång och kostnader för företag.

Aktivitet	Tidsåtgång per företag	Engångskostnad per företag	Löpande kostnader per företag per år
Sätta sig in i de nya föreskrifterna	40 timmar	16 000 kr	
Ta fram egenkontrollprogram	16 timmar	6 400 kr	1 600 kr
Anpassa verksamheten för besöksarrangemang	16 timmar	6 400 kr	
Inläsning kunskapsprov	16 timmar	6 400 kr	
Genomföra kunskapsprov	1,5 timme	600 kr	
Förbereda för tillhandahållande av informationsmaterial	1 timme	400 kr	400 kr + Tryckkostnad beroende på tryckmängd/metod.
Göra anpassningar i kassaregistret för att kunna samla in statistik	2 -3 timmar	1 000 -2 000 kr	
Samla in uppgifter och rapportera	2-3 timmar		1 000 kr

Övriga konsekvenser

Folkhälsomyndigheten har inte identifierat några övriga konsekvenser.

Påverkan på den kommunala självstyrelsen

De föreskrifter som Folkhälsomyndigheten föreslår utgår ifrån förslagen om gårdsförsäljning i alkohollagen och våra förslag är regler och kan förväntas underlätta vid kommunernas tillståndsgivning. Föreskrifterna utgör enligt vår bedömning inte någon inskränkning av den kommunala självstyrelsen.

Det saknas därmed skäl att ytterligare utreda konsekvenserna enligt 8 § förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Bedömning av ikraftträdande och behov av särskilda informationsinsatser

I och med att lagen föreslås träda ikraft den 1 juni 2025 bedömer vi att de anslutande föreskrifterna behöver träda ikraft vid samma tidpunkt. Detta för att föreskrifternas syfte att säkerställa lika bedömning av ansökningar om tillstånd ska kunna uppnås.

Eftersom att det är kommunerna som har att pröva reglerna är de vår viktigaste målgrupp för kommunikation om de nya reglerna. Kommunikation kommer ske både via länsstyrelserna, direkt via Folkhälsomyndighetens digitala informationsbrev samt vid planerade informationsmöten. Målgruppsanpassad information kommer även att publiceras löpande på Folkhälsomyndighetens webbplats.

Vi bedömer att de berörda företagen i första hand kommer att kontakta kommunen där de är verksamma för att få svar på frågor om ansökningar och tillstånd. Folkhälsomyndighetens kommunikation med branschen kommer främst att ske via Folkhälsomyndighetens webbplats.

Uppföljning och utvärdering

Gårdsförsäljning är en ny företeelse inom svensk alkoholpolitik. Både föreskrifterna och konsekvensutredningen har tagits fram under en kort tidsperiod. Detta har inneburit utmaningar i fråga om möjligheten att genomföra en mer grundlig utredning av olika föreskriftsalternativ, deras konsekvenser och kostnader.

Folkhälsomyndigheten kommer fortlöpande att följa upp föreskrifterna och deras konsekvenser. Det är av stor vikt att tidigt kunna följa hur föreskrifterna används och tas emot av berörda aktörer. I propositionen anges att Folkhälsomyndigheten ska genomföra en utvärdering av införandet av möjligheten till gårdsförsäljning av alkoholdrycker. Föreskrifterna kommer därför att följas upp och utvärderas även inom ramen för detta uppdrag.

Den löpande uppföljningen kommer bland annat att ske genom analys av kommunala beslut, samverkan med länsstyrelserna, granskning av eventuella dispensansökningar, analys av kommande praxis, omvärldsbevakning samt en kontinuerlig dialog med berörda myndigheter, branschorganisationer och företag.